దోషగుణం

"కొడుక్కి పట్టాభిషేకం చేసి ఆ రాజూ రాణీ చాలా హాయిగా కులాసాగా కాలం గడిపారు"

అని రాత్రిచూసిన 'మంగమ్మ శపథం' కథ చెబుతున్నాడు తాత, తన మనుమలకీ మనుమరాళ్లకీ సాయంత్రం బీచీవొడ్డున కూచొని.

సినిమా కథ మీద ఆసక్తి లేకపోయినా, తాత కథచెప్పే నేర్పువల్ల తమ ఆఫీసుగొడవలు మాని అతనికి చెవులు వొప్పచెప్పలేకుండా వుండలేక పోయినారు పక్కన కూచున్న మునిసిపల్ గుమాస్తాలు. తాతా మనుమలూ లేచి పోతున్నారు వినపడే రేడియో సంగీతానికి గంతులువేసుకొంటూ. తాత గంతుల్ని చూసి ఈర్ష్యపడే రంగం.

"చూశావా పాతకాలపువాళ్ల వుత్సాహం. అంతకాలం మనం బతకం. బతికినా ఆ కులాసా మనకి వుండదు" అన్నాడు.

"ఎందుకు ఇట్లా అవుతుందంటారు జీవితం?" అన్నాడు సూరాయ్.

"కలియుగం"

"నాన్ సెన్సు, క్రమంగా మన అలవాట్లూ, పట్టణంలో జీవితం, మర బియ్యం; సారంలేని మజ్జిగా, వీటివల్ల దేహంలో బలంపోయి నీరసపడు తున్నాము,"

"దీనికంతా రాజకీయ బానిసత్వం కారణం" అన్నాడు. జాన్.

"ఏం? గవర్నమెంటు మన్ని దంపుడుబియ్యం తినవొద్దన్నారా?"

"తినవొద్దనలేదులే. ప్రభుత్వం మరబియ్యం తినకుండాచెయ్యాలి"

"అప్పుడేమో, మా వ్యక్తి స్వాతంత్రం తీసేశారో అని గోలెత్తుతారు. రష్యాలో బలవంతంగా ప్రజల్ని సుఖపెడుతున్నారనేగా వాళ్లమీద అంత దుమ్మెత్తిపోస్తున్నారు ?"

"ఏమైనా అనూ, పాతపద్ధతులే మంచివనుకో. ఈ డెమాక్రశీలూ, కమ్యూనిజములూ, ఈ ప్రజాపరిపాలన లున్నాయే అవి చాలా అశాంతి ఘోరం తెచ్చిపెట్టాయి. సర్వాధికారాలూవున్న ఒక్క రాజువుంటే ఎవడూ నోరెత్తడు."

"మరి డిక్టేటరు అంటే ఆదేగా?"

"కాని ప్రతివాడూ ఆ డిక్టేటరే కావాలని చూస్తాడు. రాజులేనయం"

"సంగమ్మ శపథంలో మల్లే, కొ వ్వెక్కి పంతాలు పట్టడానికే రాజులు. వాళ్లకి పరిపాలనమీద దృష్టికూడానా?"

"సరేగాని, ఏమిటా శపథం? ఆ పాతకథలైనా ఏదో నమ్మించే ట్టుగా వుండవొద్దూ?"

"కొడుక్కి పట్టాభిషేకం చేసేప్పటికి ఆ రాణికి ఎన్నేళ్లు వుంటాయి? కనీసం నలభై. రాజుకి యాభై. అప్పుడు వాళ్లు సుఖంగా కాలం గడిపా రని చూపి ఏం లాభం? యవ్వనమంతా పనిలేని పంతాలతో చచ్చి? అంతే కాదూ. హరిశ్చంద్రుడు, శ్రీరాముడు, వీళ్లందరూ బతికినన్నాళ్లూ కష్టాలు పడి, చచ్చేముందు సుఖపడ్డారంటే అర్థమేమిటి?"

"మరి ఓ గొప్ప ప్రిన్సిపల్ కి నిలబడ్డ మనుషుల జీవితాలన్నీ అంతేకద"

"అవునులే. కాని వాళ్ళేదో సుఖపడ్డారని మన కళ్లని మోసపుచ్చు తారు కథకులు."

"కాని చాలా జీవితాలకి ఆ చివరి సుఖంకూడా లేకండా పోతుంది."

"ఏ ఆదర్శానికో నిలబడి కష్టపడ్డవారికి, ఆకష్టాలే సుఖం, ఏదో గొప్ప కార్యం నిర్వహిస్తున్నామని తృప్తి. కాని మామూలు మనుషులు జీవిత మంతా కష్టమయమైనవాళ్లు ఎంతమందిలేరు?"

"దానికి మన ఆర్థికవ్యవస్థ కారణం. కష్టాలన్నిటికీ కారణం బీదతనం"

"తక్కినవో—! చావులు, అన్యాయాలు, మోసాలు."

"కర్మ"

"ఏమీ చెప్పలేక, అర్థంకాక, తెలీదని వొప్పుకోడం ఇష్టంలేక కొందరు ఈశ్వరేచ్ఛ అని, కొందరు కర్మ అని యీ కష్టాల్ని సమర్థిస్తారు."

"కష్టాల్నే కాదు, ముఖ్యంగా అన్యాయాల్ని. తమకు లాభంచేసే అన్యాయమైన పద్ధతుల్నీ సంస్థల్నీ దేవుడిపేర నిలబెడుతున్నారు. అందుకే రష్యాలో దేవుణ్ణి బైటకు తరిమారు."

"నేను నిజంగా జరిగిన ఓ చరిత్రని చెప్తాను, వినండి. ఏమంటారో" అన్నాడు అంతవరకూ వూరికే కూచున్న డాక్టరు జోసెఫ్, జాన్ మేనమామ.

నాలుగేళ్ళ కిందట నేను రిటైర్ కాకముందు అదుగో ఆ ఆస్పత్రిలో పనిచేసేవాణ్ని. నా వార్డులో ఒక వృద్ధురాలు నుంచునివుండేది. ఏడవ డానికి శక్తిలేదు. అట్లాగొణుకుతో, గొణుగుతో, ఆకాశంవేపు చూస్తో నుంచునేది. డాక్టర్లకి ఎంతో పని, చూడండి. అదిగాక డాక్టరు జీవితంలో, ముఖ్యం ఆస్పత్రి డాక్టరు జీవితంలో, దినదినమూ ఇట్లాంటి నిర్భాగ్యు లెందరో! మామూలైపోతుంది. ఎంతటి విషాదమూ హృదయాన్ని కదిలించడం మానేస్తుంది. యుద్ధం తలుచుకోండి. ఆస్పత్రిలో అందరూ చచ్చే రోగులే. తలలు, కాళ్లు పగిలినవాళ్లు, డొక్కల్లోంచి పేగులు వేళ్లాడేవాళ్ళు; ప్రతివారూ! "డాక్టర్ డాక్టర్ నన్ను చూడు" అని వంద మంది ఒక్కసారిగా అరుస్తో వుంటారు. ఆ అరుపులకి హృదయం వూగిందా ఒక్క పనీ సరిగా కాదు. పెద్దఆస్పత్రిలో అంతకన్న కష్టం. రోగులేకాదు వారిబంధువులూ అరుస్తారు ఏడుస్తారు - అందరిదీ నిజమైన అవసరమే. తన వార్డులో వాళ్ళేకాదు, తక్కిన రోగుల గొడవ కూడా చుట్టుకుంటుంది, జాలిపడే డాక్టరుకి. మందులేం చేస్తాయి, తిండిలేని రోగులకి ? అదిపోనీండి.

నాపని తొందరలో నామనసులో ఎక్కడోవుంది దిక్కులేనట్లు. అట్లా చూస్తా నుంచున్న ఆ ముసలమ్మ రూపం. ఓరోజున నర్సులు ఆమె సంగతి మాటాడుతూవుంటే, అడిగాను. ఎవరని నా వార్డులో ఊపిరితిత్తుల్లో రణంతో చాలా అపాయంలోవున్న ఒకాయనతల్లి ఆమె, అతనికి నలభైఏళ్ళు ఈ తల్లి అతనిదగ్గిరికివస్తే తిడతాడట. అవతలికి ఈడ్చెయ్యమంటాడట. అతను నిద్రపోయేప్పుడు లోపలికి వొచ్చి అతన్ని చూసి చూసి ఏడుస్తుంది ఆమె. తక్కిన సమయాల్లో బైట అట్లా నుంచుంటుంది. ఆ సాయంత్రం ఆమెని దయగా పలకరించాను. తన కొడుకుని బతికించమని ఏడ్చింది. అట్లాంటప్పుడు డాక్టరు ఏం చెయ్యాలి ? లేని ఆశను కల్పించి ఓదార్చడమో, లేక నిజం చెప్పి వాళ్ళ గుండెల్ని చితక కొట్టడమో, ఏది ధర్మమో ఈ నలభైఏళ్ళ లోనూ నాకింకా నిర్ణయం కాలేదు. 'నీకొడుకుకి నీమీద ఎందుకంత కోపం?' అని అడిగాను.

"నాకర్మ" అంది. తర్వాత మాట్లాడలేదు. ఆ కొడుకు దగ్గిరికి వెళ్లి అడిగాను, "ఏమిటి, నీతల్లి అట్లా ఏడుస్తో వుంటే నీకోసం, ఎందుకంత కోపం? ఏ విరోధాలున్నా ఇట్లాంటిసమయంలోనైనా మాట్లాడకూడదా" అని

"అదా? తప్పుడు ముండా! దానిసంగతి ఎత్తకండి" అన్నాడూ దూకుడుగా.

"ఏం చేసింది? అంత నువ్వు క్షమించలేనిది ఏం చేసింది? నీతల్లే!" అన్నా.

"అది తల్లా! ఏం చేసినా క్షమించవొచ్చు, కాని నా జీవితాన్నంతా దగ్ధంచేసింది. ఎందుకు దాని కడుపున పుట్టానా అని నలభై ఏళ్ళు ఏడ్చేట్టు చేసింది. దాని సంగతి నాముందు ఎత్తకండి" అని కళ్లు మూసుకున్నాడు.

నాకు అతనిమీద సానుభూతి రాలేదు. అతనుచెప్పినదంతా నిజమైనా ఈనాటి ఆమె దిగులు, ఆమె ప్రేమ చాలా వాస్తవం. ఆ రోగి దురాత్ముడుగా లేడు. వొంటరిట. సంసారం లేదట. బాగా చదువుకున్న వాడు, సంస్కారి. ఎవరి నేమనను?

తలితండ్రుల ప్రేమ చాలా వాస్తవం. పిల్లలికి ఎప్పుడూ వుండదు ప్రేమ—ఏదో కృతజ్ఞతా భక్తీ తప్ప. ఇతరులు మనకిచేసే అపకారమే మనకి చాలా ఘనమైతే, మనం ఇతరులకి చేసే అపకారం ఎన్నటికీ గుర్తువుండదు. ఇంత పరస్పరా ప్రకృతి లోకంలో వున్నా, దానినంతా కడిగి తుడిచివేసే, మరుపూ, క్షమా, ప్రేమా వుండబట్టే లోకం నివాసయోగ్యమయింది.

మర్నాటినించి రోగిమీదకన్న తల్లిమీద నాకు శ్రద్ధ ఎక్కువయింది. కాని ఏ ఆదరణకీ దగ్గిరకాలేదు ఆమె. కొడుకూ, కొడుకు ప్రాణం, తప్ప ఆమె మనసులో ఏదీలేదు. ఏం అడగనీ, చెప్పనీ, "వాణ్ణి బ్రతికించు, వాయనా" అని కాళ్ళ వేళ్ళ పడుతుంది.

"నీపేరు చెపితే ఉమ్మేస్తాడు. వాడు బతికితే ఎంత, చస్తే నీకెంత?" అన్నాను పట్టలేక.

మాట్లాడలేదు.

పోనీ అతను ఆమెని పోషిస్తున్నాడా అంటే అదీలేదు. ఎవరింటోనో చాకిరీట. అదీ మానేసుకుని ఆస్పత్రి ఆవరణలో కటిక నేలమీద కాపరం చేస్తోంది. ఏం ఘోరమైన అపచారం చేసిందో పరిహారం చేసుకుంటోంది తన ఆత్మకి తానే అనుకున్నాను.

తరవాత రెండురోజులకి ఓరోజు శెలవుపెట్టాను, ఒక గెస్టు వస్తున్నానని వుత్తరం రాస్తే.

"గెస్టు ఒస్తానంటే శెలవుపెట్టడ మెందుకు?" అని అడిగాడు రంగం.

"నీకెందుకు? శలవ పెట్టాను. కథ విను"

"ఆమె కథేగాని, మీ కథ చెప్పరా Uncle" అన్నాడు నవ్వుతో జాన్.

"మొగగెస్టా, ఆడగెస్టా!" అన్నాడు సూరాయ్.

"ఆడగెస్టే. మా అత్తయ్య చచ్చిపోయి ఇరవైఏళ్ళయింది."

"తాత్కాలికా అత్తయ్య అన్న మాట."

"కథ వింటారా లేదా?" అన్నాడు డాక్టరు తల వొంచుకుని నవ్వుకుంటో.

"వింటాం, కానీండి"

"కాని ఆగెస్టు రాలేదు"

"పాపం !"

"ఆరోజు రోగుల అవస్థ దేవుడికి తెలియాలి." అన్నాడు సూరాయ్

"నర్సులు లేరా. డాక్టర్."

"నేను లేచిపోనా ?" అన్నాడు డాక్టరు నవ్వుతో.

"ఇంక మాట్లాడం చెప్పండి"

"ఇంటిదగ్గిర వొంటరివాణ్ణి."

"అదీ సంగతి"

"నోరుముయ్యరా, విను కథ. ఏం తోచక ఆ ఆస్పత్రికివెళ్లి వరండాలో సముద్రంకేసి చూస్తో కూచున్నాను హాయిగా. నా పని ఇంకో డాక్టరు చూసుకుంటున్నాడు. నేను కనపడితే కొంతపని నామీద రుద్దుతారని వరండాలో స్క్రీను వెనక కూచున్నాను.

వరండాకి అటుపక్క కూచున్న ఇద్దరు నర్సులూ వాళ్ళపక్కన నుంచున్న ముగ్గురు వైద్యవిద్యార్థులమాటలు వినపడుతున్నాయి నాకు. సరిగా నేను చెపుతున్నట్టే మాట్లాడారనుకోకండి. కథని reconstruct చేసి చెపుతున్నాను.

"ఎవరు ఇందాక, అంత బంకలాగు పట్టుకుంది నిన్ను?" అన్నాడు విద్యార్థి వెంకటప్ప.

"ఆమెది మా వూరే" అన్నాడు శ్రీనివాసులు.

"ఐతే నీకన్నే ళ్ళేమిటి ?" అని అడిగాడు వెంకటప్ప.

"ఆమెని నేనెరగను. ఆమెకొడుకు మా అన్నయ్య క్లాస్ మేట్. ఆమె కేదో చాలా చిత్రమైన romantic past వుందన్నారు ఎవరో."

ఆ మాటతో నా చెవుల్ని దృష్టినీ పూర్తిగా వాళ్ళకిచ్చేశాను. చీకటి పోయిన స్క్రీను canvas లోంచి వాళ్ళు మసకగా కనపడుతున్నారు ఆ ఉదయ కాంతిలో.

"అందుకేనా అంత మాట్లాడావు?" అన్నాడు వెంకటప్ప.

"నేను కాదురా, మానాన్న ఆమెకోసం చాలా ప్రయత్నంచేశాట్ట."

"సరేరా. ఇప్పుడు నీమీద ఆమె ప్రయత్నం ఏమిటి?"

"ఆమె కొడుకు ఇక్కడ యీ వార్డులోనే రోగి."

"ఎవరు? ఇరవైఒకటో నెంబరేనా? పాపం! ఆ ముసలామె ఏం ఏడుస్తుంది" అంది నర్సు బాలమ్మ ఇంగ్లీషుకోసం మాటలు తడుముకుంటూ.

దూషులూ, డోజులూ, మందులపేర్లు- అట్లాంటివి తప్ప తక్కిన జ్ఞానం చాలా తక్కువ ఆమెకి.

"సరే తల్లి అయింతర్వాత..."

"ఆ పేషంటు మాత్రం ఆమెతో మాట్లాడడు. ఆమెవంక చూడడు. విసిరి కొడతాడు." అంది బాలమ్మ.

"ఏదో తిడుతున్నాడు. ఇన్నేళ్ళకి కనపడ్డావా? ఛీ. నీపాపిష్టి మొహం నాకు కనపరచకు అంటున్నాడు, తన తల్లిని."

"ఏమిటోయ్ శ్రీనివాస్ ఆమెది మీవురన్నావు? ఆమె పూర్వ చరిత్రలో ఏమిటో విశేషమన్నావు? నీకేం తెలీదా ఆ సంగతి?"

"తెలీదు వాళ్లు మావూరువొదిలి చాలా ఏళ్ళయింది."

"రండి పోదాం" అన్నాడు మూడోఅతను రిస్టుచూసుకుంటూ.

"తొందరేం?" అని కనుకొలుకుల సందుల్లోంచి చూసింది ఆ రెండో నర్సు ఎలిజబెత్.

తమని ఎందుకు పురుషులు మోహించి వెంటపడరో వాళ్ళకి అర్థం కాదు. సినీమా చీకట్లో చేతులు కలిపినా లైట్లు వెయ్యగానే, ఒకసారిచూపి కళ్ళు తిప్పుకుంటారు. వాళ్ళవేషాలు మాటలూచూసి ఓసారి పూర్తిగా దగ్గిరైనా, ఇంక జన్మఅంతా వాళ్ళకి కనపడకండా తప్పుకుంటారు.

"తొందరేమంటున్నావా? ఇవాళ ఆపరేషన్ రోజు. ఆరుగంటల్కి ఒక్క నిముషం ఆలస్యమైనామా, మమ్మన్నే బల్లనెక్కమంటాడు ఆ మంగలి కోతలగాడు" అన్నాడు శ్రీనివాస్.

ముగ్గురు మొగవాళ్ళూ వెళ్ళిపోగానే, నర్సులిద్దరూ కుర్చీలు పైకెత్తిపెట్టి అల్లుకుంటూ, స్వవిషయాలు మాట్లాడుకుంటున్నారు. చెట్లని పలకరిస్తూ, తేమ

టీగలకి చక్కిలిగిలి పెడుతో తిరుగుతున్న చల్లని చిన్నగాలి గాని, సముద్రం నీళ్ళమీద నునుపెక్కి గోడలమీద ప్రతిఫలించే ఎండలోని సమృద్ధి తనంగాని, వాళ్ళ హృదయాన్ని ఏమాత్రమూ తాకలేదు. వాళ్ళ పెద్దనర్సుకి రాత్రి బహుమానంగావొచ్చిన పలావు, లంచం అవునా కాదా అని చర్చిస్తున్నారు. కొంచెంసేపట్లో పలావు పంపిన పోలీసుఇన్‌స్పెక్టరునీ ఆ నలభైఏళ్ళ నర్సునీ ఓపక్కమీద ప్రతిరాత్రీ చేర్చారు వాళ్ళ మాటల్లో, నిశ్చింతగా. తరవాత వాళ్ళిద్దరిమధ్యా ఏం జరుగుతుందోకూడా, డిటెయిల్సు వూహించి వర్ణించుకునేవారేగాని, అది బూతుగనక వాళ్ళపెదిమలు ఉచ్చరించవు. అంతా నిశ్శబ్దంగా కలలోనే.

వార్డులోంచి డాక్టరు కామేశ్వర్రావు వొచ్చాడు.

"ఏమిటి కూచున్నారు తీరికగా! పన్నెండో నెంబరుకి నోట్లోంచి రక్తం పడుతోంది."

"మేమేంచెయ్యం? మందివ్వండి కట్టడానికి"

"ఇవ్వక ఏంచేస్తున్నాను? కాని......"

"ఎవరికో వొకరికి ఎక్కణ్నించో ఒక్కణ్నించి ఏదో వొకటి పడుతోనే వుంటుంది. మేమేం మనుషులమేనంటారా? మీకేం? రెండు ముక్కలు పుస్తకంలో రాసి ఇంటికిపోయి చీట్లపేకలాడుకుంటారు."

"పోయిన వారం ఆరోగ్యశాఖ మంత్రిగారిచ్చిన ఉపన్యాసం విన్నారా" అని అడిగాడు డాక్టరు.

"ఆ. సావధానంగా విన్నాం. మళ్ళా అదే రేడియోలో విన్నాం. మళ్లా అదే న్యూసు పేపర్లలో చదివాం, అదే హెడ్‌నర్సు లెక్చరుగా చెప్పింది. అదే అంతకుపూర్వపు మంత్రిగారు శెలవిచ్చారు. రాబోయేమంత్రిగారు అదే మాట్లాడబోతున్నారు. మాఎలవెన్సుల సంగతేమిటంటే ఒకరూ మాట్లాడరూ." అంది బాలమ్మ. "రోగులే మాపిల్లలట."

"ఆ మంత్రిగారికి పదకొండు మంది పిల్లలే" అంది ఎలిజబెత్తు.

"పోనీలే రోగులు మనపిల్లలైతే మన మొగుళ్ళెవరు?"

"డాక్టర్లు" అని నవ్వింది ఎలిజబెత్తు. నవ్వి కామేశ్వరరావు వంక చూసింది.

"అట్లా ఓ జి. ఓ. ప్యాస్ చేస్తే." అంది నర్సు బాలమ్మ నవ్వుతో.

"అలవెన్సులకి డబ్బులేదట."

"మరి మందుల ఇన్‌డెన్టులో ఆ రెండులక్షల వ్యవహారం సంగతేమిటి?"

"ఎవర్ని అడుగుతావు ?"

"ఇంతకీ..."

అంటో వుండగా ఇందాక వెళ్ళిన ముగ్గురు విద్యార్థులూ నవ్వుకుంటూ పరిగెత్తుకొచ్చారు.

"ఏమిటి, అప్పుడే అయిందా ఆపరేషను ?"

"ఇవాళిటికి ఒక్కటే వేసుకున్నాడు దొర."

"ఏం ?"

"చప్పున ఇంటికి వెళ్ళాలని."

"ఎందుకు ?"

"అతని గెస్టు, ఇంగ్లండునించి రాలా-న్యూస్ ప్రింట్ ఏజంట్-అతనూ దొరసానీ ఒంటరిగా బంగళాలో కలిసి వుండడం ఇష్టంలేక, మండి చస్తున్నాడు మానవుడు."

"ఆ వొక్క ఆపరేషను రోగీ, తీరా చూస్తే చచ్చిపోయి ఉన్నాడు."

"అదృష్టం అట్లా కలిసి రావాలి."

"ఆస్పత్రి అదృష్టం సరే, ఇంటిదగ్గిర అదృష్టం ఎట్లావుందో! దొరకి."

"సరేకాని డాక్టర్, ఈవార్డులో మీకు నంబరు ఇరవై ఒకటి తెలుసూ? మనవూరే కదూ ?" అని అడిగాడు శ్రీనివాస్.

"నంబరు ఇరవై ఒకటి సంగతి తెలీదు కాని..."

"ఆతల్లికీ ఆకొడుక్కీ విరోధం—"

"అదంతా నాకు తెలీదు. కాని ఆతల్లి కేస్ వైద్యకంగా ఇన్టరెస్టు. వింటారా ?"

"కానీండి. ఒంటిగంటదాకా తిండి తొందర లేదు."

ఇట్లా చెప్పాడు డాక్టరు కామేశ్వరరావు నా పేషంట్లని దైవానికి వొప్పచెప్పి.

"మాతో హైస్కూల్లో కనకయ్య అని కుర్రవాడు చదువుకునేవాడు. తెలివైనవాడు అందరిలోకీ. తలిదండ్రులు చాలా బీదవాళ్లు. అతనికి హఠాత్తుగా పెద్ద జ్వరం వొచ్చింది. రావడమే హడావిడిగా వొచ్చి హెచ్చిపోయింది. ఆ వూరికి ఒకడే ఇంగ్లీషు వైద్యుడు, ఆ రోజుల్లో ఆస్పత్రి డాక్టరు సాయేబు. అతను మందిచ్చాడు. కాని మర్నాటికి కనకయ్యకి స్మృతితప్పి తప్పుడు మాటలూ కలవరింపులూ ప్రారంభించాడు. ఏ చిన్న జ్వరానికీ కలవరిస్తాట్ట. అతను చాలా Nervous boy. సాధారణంగా

చురుకైన కుఱ్ఱాళ్ళు Nervous గానే వుంటారు. మా టీచరూ కుఱ్ఱాళ్ళూ అందరం రెండు పూటలా కనుక్కుంటున్నాము. మా హెడ్మాష్టరు అడిగితే డాక్టరు అతనిజబ్బు సెప్టిసీమియా అన్నాడు. నయమౌతుందన్నాడు. రెండో రోజు రాత్రికి జరం మరీ హెచ్చింది. వూరివాళ్ళకందరికీ తెలిసి ఆదుర్దా పడుతున్నారు. బీదవాడు కావడంచేత చిన్నప్పటినించీ కనకయ్య అందరి ఇళ్ళల్లో వారాలు చేసుకున్నాడు. చందాలు పోగుచేసుకుని బడిజీతం కట్టే వాడు అతని తండ్రి వూరి పురోహితుడు. అందరికీ ఆ తండ్రిని చూసినా కొడుకునిచూసినా ప్రేమ.

ఆరాత్రి భయపడి అందరూ ఆయుర్వేద వైద్యుడు గోపయ్యగారిని పిలిచారు. ఆయన రోగి నాడిచూడగానే ఆ జ్వరం దోషగుణమన్నాడు. దానికి ఒకటే చికిత్స. ఏ స్త్రీ సంపర్కం సమయంలో దోషగుణం తగిలిందో ఆ స్త్రీ తొడలో రక్తం తీసి దాంతో కలికంచేసి రోగి కంటో పెట్టాలి. వైద్యుడు గోపయ్యగారి మాటని అందరూ కొట్టేశారు. కనకయ్య చాలా కుఱ్ఱాడు. అందంలేడు. స్ఫోటకం మచ్చలు, చదువు తప్ప ఇంకో ధ్యాస లేదు. ఆరోజుల్లో మనుషులికి (అందులో మావూరు పల్లెటూరు) ఇంగ్లీషు వైద్యాన్ని చూస్తే చాలా అనుమానం.

"అనుమానించడం ఏమిటి?" అంది ఎలిజబెత్తు.

"అంటే, దోషగుణం స్త్రీ సంపర్కంవల్ల రాదు."

"అదేమిటి ?"

"వొంటో జబ్బుగా వున్నప్పుడు..."

"మరి వైద్య గ్రంథాలలో ఎక్కడా లేదే ?"

"ఇంగ్లీషు గ్రంథాలలో లేదు"

"మరి నిజమంటారా ?"

"అదే సంగతి. ఈ కథని విని మీరే నిర్ణయించాలి. వినండి. చివరికి ఏమో అతను మంచివాడే. కాని ఏ సమయంలో ఏ కులట అతన్ని దుర్మార్గం చేసిందో! 'దేనికి అట్లాంటి పోయేబుద్ధి పుట్టిందో! ఏం మంచి మాటలు చెప్పి, డబ్బిచ్చి, మోసగించిందో!' అన్నారు.

సాయేబు డాక్టరుతో చెపితే,

'పుత్తనాన్ సెన్సు. దోషగుణం అనే జబ్బేలేదు. పొమ్మన్నాడు.

దాంతో ప్రజలకి ఆ డాక్టరుమీద విశ్వాసం పోయింది. ఆ స్త్రీ ఎవరు అనేదే ప్రశ్న.

మావూరి ప్రాణానికి 'ఆ స్త్రీ ఎవరు?' అనే ప్రశ్న, గవర్నరు జనరల్ని కాల్చి చంపిందెవరు? అని పత్రికలోపడ్డ సమస్యకన్న పెద్ద సెన్సేషన్ అయింది. రోగిని అడుగుదామంటే, అతనికి మతిలేదు. ఎట్లా? ఆ వూళ్ళో షెర్లాక్హోమ్సు ఎవడూలేడు. కాని అందరూ డిటెక్టివ్లే. చివరికి అనుమానం వూరి వెలుపలి గుడిశలో కాపరమున్న 'నాగి' మీద పడ్డది. గుంపు అంతా అర్ధరాత్రి పోయి ఆ నాగి గుడిశమీద పడ్డారు. ఆ నాగితప్ప ఆ వూళ్ళో అందరూ పతివ్రతలేనన్నారు. ఎందుకంటే అట్లా ఆ నాగిమీద పడకపోతే, ఎవరికి వారికే భయం, అనుమానాలు. కనకయ్య అందరి ఇళ్ళల్లో భార్యల దగ్గిర, వితంతువుల దగ్గిర చనువుగా తిరుగుతో వుంటాడు. ఒకరు అతనికి తల దువ్వారు, ఇంకొకరు అతనికి చొక్కా కుట్టించారు, ఇంకోరు అతని చంపలు నొక్కి ముద్దుచేశారు. ఈ పిడుగు ఎవరి ఇంటిమీద పడుతుందోనని ప్రతివారికీ భయం. అందుకని అందరూ ఏకగ్రీవంగా తమ స్త్రీలందరినీ పవిత్రులని తీర్మానం Pass చేసుకుని, 'నాగి' గుడిశమీద పడ్డారు. నాగిని ఆ రాత్రి ఏంచేశేవారోమరి, ఆ రాత్రికి గరళ్ళ రామన్న తాగి నాగి ఇంటో పడుకున్నాడు. ఈ గోలకి అతను లేచి కొడవలి పట్టుకొని,

"రండిరా ఎవడొస్తాడో!"

అనేప్పటికి 'నాగి'ని అనవసరంగా అనుమానించామని నిశ్చయించుకుని ఎవరి ఇళ్ళకి వాళ్లు చల్లగా సర్దుకున్నారు.

కాని ఆలోపల కనకయ్య తలిదండ్రులు మధన పడుతున్నారు వాళ్ళ ఇంటో. ఎందుకంటే జరం ప్రారంభంనించీ కనకయ్య 'శారదాంబ' 'శారదాంబ' అని కలవరిస్తున్నాడు.

శారదాంబ గారంటే ఆవూరికి శారదాదేవి అవతారం. అందం. గొప్ప ఇల్లాలు. శ్రీమంతుడి భార్య. ఆమెకి ఒక్కడే కొడుకు. కనకయ్యకి దూరం బంధుత్వం. హైస్కూల్లో ప్రవేశించిన తరవాత వారానికి మూడురోజులు అతని భోజనం శారదాంబగారి ఇంటోనే. ధనసహాయము వాళ్ళే. చాలవరకు.

పర పురుషుడన్న మాట ఆమె విషయంలో అనడానికి యమధర్మరాజేమిటి, సీతని నిప్పులో దూకించిన శ్రీరాముడు కూడ భయపడతాడు. ఏ విధంగానూ యోచించుకోలేము. చాలా ధర్మాత్మురాలు. ఆ వూరికి తల్లి.

మొదట్లో కనకయ్య 'శారదాంబగారు' అని అదేపనిగా కలవరిస్తే, ఆమె పనులు ఎక్కడ లోపమైనాయనో, లేక ఆమె తన దగ్గిరవుంటే తనకింత బాధ వుండదనో కలవరిస్తున్నాడనుకున్నారు.

శారదాంబగారు రెండుసార్లు వొచ్చి కనకయ్యని చూసి ఏడ్చి వెళ్ళారు. వాళ్ల ఇంటో నవరాత్రి ఉత్సవాలూ, ఎడతెగని బ్రాహ్మణ సంతర్పణలూ విధిగా జరిపి తీరనక్కర్లేకపోతే ఆమె కనకయ్యదగ్గిరే కూచునివుండేదేమో అస్తమానము అనిపించింది. ఆమె విచారాన్ని చూసి ఆమె హృదయం ఎంత కరుణాపూరితమూ అని ఆశ్చర్యపడ్డారు.

కాని వైద్యుడు వ్యాధి దోషగుణ మనడమూ, కనకయ్య శారదాంబ గారినే పలవరించడమూ ఎల్లాగైనా ఆ స్త్రీ ఎవరో తెలుసుకుని కొడుకు ప్రాణాన్ని రక్షించుకోవాలనే ఆదుర్దా, ఆ తలితండ్రుల అనుమానాల్ని లేపాయి. కాని శారదాంబ! ఆమె నెల్లా అనుమానించడం!

గతిలేక సంధిలోవున్న కుర్రాణ్ణి లేపి "ఏమిట్రా శారదాంబ, శారదాంబ అంటావు? ఏమిటి సంగతి? ఎందుకు? మాతో చెప్పు నాయనా! ఎవరితోనూ చెప్పం" అని ఎంతబతిమాలినా అతనికి స్పృహలేదో, లేక అతను చెప్పదలచుకోలేదో వాళ్ళకి ఏమీ జవాబు రాలేదు.

జబ్బు ఎక్కువవుతోంది. ఇంక ఇరవై నాలుగు గంటలన్నా బతుకుతాడో లేడో అనుమానమయింది. ఇంక తల్లి డెస్పరేట్ అయి ఆ తెల్లార కట్లే లేచి శారదాంబగారి ఇంటికి వెళ్ళి వాళ్ళ దొడ్లో కూచుంది శారదాంబ గారు లేచి వచ్చిందాకా.

"మీరా, ఎవరో అనుకున్నాను, ఎట్లావుంది కనకయ్యకి?"

ఎట్లా వుందని చెప్పను తల్లీ! ఇంక లాభం లేదన్నాడు గోపాలంగారు. ఇంక రేపో మాపో" అని గొల్లున ఏడ్చింది. శారదాంబ ఆమెని తన గుండెల కదుముకుని ఓదార్చింది.

కనకయ్య తల్లి చప్పున ఆమె కాళ్ళమీద పడి,

"నాకు పుత్రభిక్ష పెట్టు తల్లీ" అని రెండు కాళ్ళూ పట్టుకుంది. ఆశ్చర్యంతో ఆమెని లేవనెత్తి నంగనాచిగా

"ఏం చేస్తాం దైవం మీద భారంవెయ్యి. ఏం పరవాలేదు. నేను వొచ్చి చూస్తాను" అంది. శారదాంబ.

"అట్లాకాదు. నువ్వే రక్షించాలి. లేక లేక ఒక్క కొడుకునాకు. వాడుపోతే నేనేం చూసుకు బతకను?" అని ఏడ్చింది.

"నేను మాత్రం ఏం చెయ్యగలనమ్మా, నేనైనా మనిషి నేకదా! దేవి పూజకుంకం పెడతాను. తీసుకువెళ్ళు తరవాత దేవుడున్నాడు. నీకడుపుకి అంత అన్యాయం చెయ్యడు. ధైర్యంగావుండు."

"మామూలు జరం ఐతేసరే. ఏదో మందో మాకో తింటారు. పడవొచ్చు. దోషగుణం అంటున్నారు కద! మరి ఏ తల్లి ఆ పుణ్యం కట్టుకుందో గాని!" "ఆ గోపయ్య ఏమిటి? వాడికేం తెలుసు? ఆస్పత్రి డాక్టర్ని మాన్పించడ మేమిటి మీరు? ఖర్చు అవుతుందంటే మావారు ఇవ్వరా? దోషగుణం! చెప్పు తీసుకు కొట్టేవాడు లేక! అంత చిన్న కుర్రాడికి దోషగుణ మేమిటి? ఎవరన్నా నవ్వుతారు. మీరెట్టా నమ్మారమ్మా?"

"కాదమ్మా! అది దోషగుణమే, అన్నీ ఆ లక్షణాలే. ఇంకో జర మైతే ఇట్లా ముంచుకు రాదు."

"మరి తగ్గించడేం ఆ గోపయ్య?"

"ఎట్లా? ఏంమందు వెయ్యాల్లో తెలిస్తేగా! ఆ మహాతల్లి బైటపడి వొప్పుకుంటుందా? నా కింత కొడుకు దానం చేస్తుందా? నా వంశం నిలబెడుతుందా?"

బాగా బూతులు తిట్టేదే శారదాంబకు కోపం వచ్చి. తనపని చెడుతుందని గాని.

"మరి కనకయ్యని అడగలేదా?"

"అడిగాము. వాడికి స్పృహ వుంటేగా"

అని ధైర్యంచేసి.

"జ్వరం వొచ్చినప్పటి నుంచి సంధిలో ఒక్క పేరే వాడికి స్మరణ 'శారదాంబగారు' అని."

అ.ఎ ఆగింది.

"ఏ మడిగినా 'శారదాంబగారు' అంటున్నాడు." అంధిమళ్లీ.

"పాపం వాడికి ఎంత భక్తో నామీద!. చాలా మంచి కుర్రాడు. ఎట్లా చెపితే అట్టావిని శ్రద్ధగా చేసేవాడమ్మా" అని కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకుంది. శారదాంబ.

తల్లికి వొళ్ళుమండి సొంత కవిత్వంలోకి వెళ్ళింది తన పని సాధించుకోడానికి.

"శారదాంబగారూ, నాకు తెలీదండీ నన్నడక్కండి. నాది అట్లాంటి బుద్ధికాదండీ అని కలవరిస్తున్నాడమ్మా" అనేశింది.

"అవును. అదేనా? నాలుగు రోజులకిందట గూట్లో ఆరురూపాయలు పెట్టాను. కనపళ్ళేదు. అతని కేమన్నా దేనికన్నా ఇచ్చి మరిచిపోయినానేమోనని అతన్ని అడిగాను. అదిగావును కలవరిస్తున్నాడు. అబ్బ ఎంత

సుతిమెత్తనమ్మా వాడి మనసు!" ఇంక ఆ తల్లి తనహృదయాన్ని ఆపుకో లేక "పుణ్యం పాపం దేవుడికి ఎరక. తల్లీ, నిన్ననడానికి నాలిక పీక్కు పోతోంది. కాని ఎంత పతివ్రతలకైనా, ఏదో నిమిషాన ఏ పొరబాటు బుద్ధి పుడుతుందో చెప్పలేము...నువ్వు నీ రక్తం ఇచ్చి నా పుత్రాణ్ణి రక్షించాలి. వాడు నువ్వేనని చెప్పాడు.

తల్లీ! ఎవరికీ తెలీనీను. నీకూ నాకూ మధ్యే ఆరహస్యం. ఈ జన్మంతా మీ ఇంటో ఊడిగం చేస్తాను" అంది.

అప్పటికీ ఏం అర్థ కానట్టే నటించింది శారదాంబ.

"ఎందుకు నా రక్తం? రక్తం ఎక్కించాలన్నారా ఆస్పత్రివాళ్ళు?"

"కాదమ్మా దోషగుణం కదూ!"

ఆ మాటతో నసాలాని కెక్కింది శారదాంబకి

"ఏమిటి అదేమిటి?" అంది తెల్లబోతూ. తెల్లనయ్యే తూర్పుదిశ పడే ఆశ్చర్యం మల్లే.

"ఏదో పొరపాట్లు వొస్తాయి ఎటువంటివారికీ. మిమ్మల్నే మనటంలేదు. మా వాడికి ప్రాణ భిక్ష పెట్టు..." అంటూండగా.

"ఇంక మాట్లాడకు వెళ్ళిపో. ఇదా? అట్లాంటిదాన్ని అనుకున్నావా నన్నూ. నీ కనకయ్య నా కన్నకొడుకుతో సమానం; పో. ఎక్కడా అనకు ఆమాట. నీ మతి చెడిపోయింది. పో. ఇంటికి పో. ఎవరన్నా వింటే మొహాన పేణ్నీళ్ళు చల్లుతారు. పో"

అని ఆమెని వీధి వాకిలివేపు నెట్టి ఇంటోకి వెళ్లిపోయింది.

ఆ ఉదయం నించి వూరివాళ్లు కనకయ్య ఇంటివేపు రావడం మానేశారు. ఎవరి మొహం కనపడితే అతను ఎవరి పేరు చెపుతాడోనని భయం. ఆడవాళ్లు అసలు ఎవరూ తొంగి చూడనన్నా లేదు. సాయంత్రమయ్యే టప్పటికి కనకయ్యని కింద పెట్టవలసిన స్థితి చాలా సమీపించింది. తలిదండ్రులు డెస్పరేట్ ఐపోయినారు. అర్థరాత్రి శారదాంబగారి ఇంటికి పోయి తలుపు కొట్టి ఒకటే తిట్లూ శాపనార్థాలూ. ఆమె తన కొడుకుని చంపిందని. ఆమె వ్యభిచారని అనరానిమాటలన్నారు.

"ఏ మెరగని మాపుత్రాడే దొరికాడా? నీంకత మదమెక్కువైతే మొగాళ్ళు లేరా? వడ్డీవాళ్లు లేరా. మృగాలులేవూ" అంటూ.

ఆమె భర్త తలుపుతీసి కనుక్కున్నాడు. అతని కాళ్లమీద పడి ఏడిచారు. వాళ్ల వెనకనే వైద్యుడు గోపయ్యకూడా వున్నాడు. శార

దాంబ బైటకు రానేలేదు. ఆమెభర్త వాళ్లమాటలు ఏమాత్రమూ నమ్మలేదు. నమ్మినా అనుమానం వొచ్చినా ఏ భర్తనమ్మినట్లు పైకి కనపడతాడు?

గదిలోకివెళ్లి ఆమెనడిగాడు.

"ఇదేమిటండీ! సిగ్గులేకండా మీరు ఏమని అడగవొచ్చారు నన్ను! ఇదేమిటి? పిచ్చిపుట్టి వాళ్లుఏడిస్తే రెండు చివాట్లుపెట్టి బైటికి ఈడవక నాదగ్గిరికివొచ్చి అడుగుతున్నారా?"

అతను "ఏమో! ఆడదాన్ని నమ్మిందెవరు? కాకపోతే వాళ్ళు నీమీదెందుకు పడతారు? నిజంకానీ అబద్ధంకానీ, ఆ కుర్రవాడు చస్తే, ఆజన్మాంతం వూరూరా నిన్ను తిట్టుకుంటో తిరుగుతారు. ఎట్లానూ అపవాదు తప్పదు. పోనీ రక్తంఇస్తేనేం పోయింది! వాడు ఎట్లానో చస్తాడు, నీ నిర్దోషత్వం రుజువౌతుంది" అన్నాడు.

"ఛీ. ఛీ. అట్లాంటిమాట నాముందు అనకండి నారక్తం ఇస్తే నేను వొప్పుకున్నట్టు కాదా? ఆ వెధవ నాపేరు పలవరించడమేమిటి? ఆ పలవరింపుమాట పట్టుకుని......"

"అంతా ఖర్మ. ఏంచేస్తాం? నువ్వే ఆలోచించు. వాళ్ళుపోనీ, నేను చెపుతున్నానుగా. నా మాటకోసం ఇయ్యి." అని శతవిధాల చెప్పి వొప్పించాలని చూశాడు.

ఆమె ఏ మాత్రం వొప్పుకోలేదు.

కాని ఆమెభర్త చాలా పట్టుపట్టాడు. ఒకరికి ప్రాణదానంకోసం, త్యాగమనుకో అన్నాడు. పూర్వపు పతివ్రతల్ని, శరీరం కోసి ఇచ్చిన శిబిని, చర్మంకోసిఇచ్చిన కర్ణుణ్ణి, జ్ఞాపకంచేశాడు. కనకయ్య తలిదండ్రులచేత వైద్యుడు గోపయ్యచేత ప్రమాణాలు చేయించాడు ఎవరితో చెప్పమని. అప్పటికీ ఆమె అంగీకరించలేదు. చివరికి గొడ్డును పడేశినట్టు ఆమెని పట్టుకుని రక్తం తీసికెళ్లారు. కలికంచేసి అతనికంటో పెట్టారు. వారంరోజుల్లో కనకయ్య స్వస్థత పడి బడికి వొచ్చాడు.

అని ఆగాడు డాక్టరు కామేశ్వరరావు.

"దోషగుణం అనే జబ్బు నిజంగా వుందంటారా డాక్టర్" అని అడిగాడు వెంకటప్ప.

సముద్రంమీద మబ్బు వేస్తోంది. చిన్నగాలి అలలమీద ముగ్గుపెట్టింది. సముద్రపు అధికారులకి ఎవరికో రహదారి ఏర్పరుస్తున్నట్టు సముద్రంమధ్య తెల్లటి చారపరుచుకుంటోంది. గాలిలో హోరు సద్దుమణిగింది.

"లేకేం నిస్సందేహంగా వుంది."

"మరి మాపుస్తకాల్లో లేదేం ?"

"ఒక్కటి నేర్చుకోండి. నేర్చుకోడ మెందుకు ? మీరు డాక్టర్లు ఐన తరవాత చాలాత్వరలోనే మీపుస్తకాల్ని నమ్మడం మానేస్తారు. మానెయ్యకపోతే చాలా మూర్ఖులన్నమాట"

"మరి యీ వైద్యశిక్షణ అంతా ఎందుకు ?"

"ఏం చెయ్యకూడదో చెప్పడానికి. మనకి తెలిసింది చాలాస్వల్పమని తెలుసుకోడానికి"

"మరి ఆ రక్తమే మందా ఆ జబ్బుకి"

"అదే ఇంతవరకు తెలిసిన మందు"

"మరి దోషగుణమని తెలుసుకోవడం ఎట్లా ?"

"తెలుసుకోనక్కర్లేదు"

"ఎందుకు ?"

"బతక తలుచుకున్న వాళ్ళెవరూ దోషగుణానికి వైద్యం చెయ్యమని అలోపతీ డాక్టర్ని పిలవరు"

"ఏదో జ్వరమనుకుని పిలిస్తే ?"

"పిలిస్తే రోగి చచ్చిపోతాడు. ఇంతలో పోయిందేముంది ? మీ ఫీజు మీకు వొస్తుంది"

"మరి డాక్టరుకి అపరదిష్టకాదా ?"

"ఏమీకాదు. రోగికి ఆయువు మూడింది. మేమేం దేవుళ్లమా అంటాము"

"ఐతే మనదేశానికి ఆయుర్వేదమే ఉపయోగం"

"కాదు. ఎందుకంటే, ఆయుర్వేద వైద్యులకి ఏం చెయ్యకూడదో అదికూడా తెలీదుగనక"

"మీడిస్కషన్ సరేలెండి. కథ అయిపోయిందా ఇంకా వుందా ? ఆరోగికి రక్తం కట్టిందో లేదో పోయి చూడాలినేను" అంది నర్సు ఎలిజబెత్.

"ఇంకొంచెం వుంది"

"అయితే ఇంత వగలుపోయిన ఆ మహాఇల్లాలన్నమాట. అంతపని చేసింది ?" అంది నర్సు బాలమ్మ.

"ఎంతపని చేసిందేమిటి ? అందరు చేసేపనే ఆమే చేసింది. ఇంత విపరీతమౌతుందనుకోలేదు కదూ ? అది ఆమె అదృష్టం"

"కాని తనమూలంగా అమాయకుడైన కుర్రాడి ప్రాణం పోతోవుంటే, ఆ దిక్కుమాలిన తలిదండ్రులు ఏడుస్తోవుంటే, అంతకఠినత్వం అది మానుషత్వం కాదు అది రాక్షసి."

"అట్లానే అనిపిస్తుంది. దూరంగా కథగా వింటోవుంటే, మరి ఆమె స్థితిలోవుంటే మనలో ఎవరమూన్నా ఆమెకన్న ఉదారంగా ప్రవర్తించే వాళ్లమా అనేది ఎవరికివాళ్లం ఆలోచించుకోవలిసిన విషయం. ఆమెకి దగ్గిర దగ్గిరగా నలభైఏళ్ళు ఆమెకి చాలా ప్రతిష్ట గౌరవం......"

"అట్లాంటేది అపనే చెయ్యకూడదు."

"ఏమెరగని కుర్రాడితో."

"ఏమో, ఎవరినించో ప్రేరేపణ. అతనినించో ఆమెనించో. ఎవరికి తెలుసు ?"

"అతనా ? బళ్లోకుర్రాడు ఆమెనెందుకు బలవంతం చేస్తాడేం ?"

"ఆమెమాత్రం, భర్తవున్నాడు ఒక కుర్రాడూ, ఇద్దరు ఆడపిల్లలూ. ముగ్గురు పిల్లలు తనకొడుకింద తిరిగే కుర్రాడు"

"మీరేమంటారు డాక్టర్ !"

"నాకూ తెలీదు. కాని నా అనుభవాన్నిబట్టి ఏమంటానంటే..."

"మీ కిట్లాంటి వాటిల్లో చాలా అనుభవమా డాక్టర్" అన్నాడు మూడో అతను నవ్వుతో.

"నాస్వంత అనుభవం అక్కర్లేదు. మనదగ్గిరికి వొచ్చిన రోగుల దేహాలకి ఏం జబ్బులో చూసి మనం చదువుకున్న మందులు రాసి ఇచ్చి పంపితే ఏ అనుభవమూ రాదు. కాని మనని నమ్మివొచ్చిన మనిషి రోగం లోకి దిగాడంటే ఎందుకు దిగాడు ? ఏపరిస్థితులు ? మందుతో నయం చేస్తాం. కాని ఆమనిషికి ఓ శరీరం పరిసర పరిస్థితులు, ఆహారం, అలవాట్లు ఓమనసు ఇవన్నీ గుర్తించామా వైద్యమనేది ఎంత అగాధమని !"

"అట్లా చూస్తే ఏం నయం చెయ్యగలం ?"

"చెయ్యలేము. ముప్పాతిక మంది మన్నం తినమనే తిండి దొరకని వాళ్లు. అదంతా పోనీండి. నా అనుభవం నా రోగుల్నించి వొచ్చింది" అని సముద్రంవంక చూస్తున్నాడు కామేశ్వర్రావు.

"ఆ అలలూ, ఆ నురుగూ చూస్తున్నారా ? అవి రోగాలనుకోండి. ఎన్ని అలల్ని ఆపుతారు ? ఎంత నురుగుని తుడిచేస్తారు ?"

"నేను పోవాలి. కథ కానిస్తారా లేదా?" అంది నర్సు బాలమ్మ.

"తరవాతా ? ఆ కనకయ్య ఒక వికృతమైన పురుగు ఐపోయినాడు బళ్లో. టీచర్లు ఏమీ అనకపోయినా, 'కనకయ్యా !' అని పిలవడంతోనే మాకు నవ్వూ, అసహ్యం వొచ్చేవి. కొందరికి జాలి.

"ఎట్లావుందిరా !" అనేవాళ్ళం. అంటే తెలుస్తోందిగా ! 'ఏంచేశావురా' అనేవాళ్లం. వాడేమంటాడు. ఛీ ఛీ పొండిరా ! అనేవాడు, అంతకన్న ఏమంటాడు ? సరే శారదాంబగారి ఇంటికి ఎట్లానూ వెళ్లడనుకోండి.

"శారదాంబ శారదాంబ". అనేవాళ్లు వాడి వెనక. వూరివాళ్లు ఒక్కరూ అతన్ని వాళ్ల ఇంటికి రానీలేదు. త్వరలో తలి దండ్రులతో చెప్పకుండా ఎక్కడికి పోయినాడో పోయినాడు.

"మళ్లీ కనపడలేదా ?"

"లేదు. మర్నాటినుంచే ఆమె భర్త ఆమెని ఎట్లా చూసివుంటాడో మనం వూహించుకోవచ్చు. చర్మంలేని కర్ణుణ్ణి వెన్నెముకలేని దధీచిని ఎట్లా చూశారోగాని. తప్పకుండా కనకయ్య చచ్చిపోతాడనీ తన భార్య నిర్మలత్వం రూఢి ఔతుందనీ అనుకునివుంటాడు. సీత అగ్నిలో కాలిపోయిందనుకోండి. శ్రీరాముడేమై వుంటాడు. కాలిపోతూవుంటే బాధని భరించలేక సీత చితిలోంచి బైటికి దూకితే ఏం చేశేవాడు శ్రీరాముడు ? పైగా వూరంతా నవ్వు అసహ్యం.

ఏదో వొపనిమీద ఆమె ఇంటికి వెళ్లి ఆమెని చూసే స్త్రీలసంఖ్య అమితమయ్యింది. ఇన్నాళ్లూ ఆమెమీదవుండే ఆధిక్యతా గౌరవం వుత్త విషమై పోయినాయి.

అకస్మాత్తుగా ఆమె ఆవూరినించి మాయమయింది. ఆమె చెల్లెలి కూతురు కాన్పుకి శారదాంబ వెళ్లిందన్నారు. ఈనాటికీ ఆ కాన్పు కానేలేదు. ఆమె కొడుకు సుబ్రహ్మణ్యం మాబళ్ళో చదువుకునేవాడు. ఇంక మా మాటలు పడలేక బడిమానేశాడు. వూళ్ళో తిరగడం ఆడుకోడం అశక్యమై పోయింది అతనికి. అంతేకాదు. రెండేళ్ళలో ఆ తండ్రి అంత పెద్ద ఆస్తినీ చాలా తక్కువకి అమ్ముకుని కొడుకుని తీసుకుని ఆవూరినించి వెళ్ళిపోయినాడు. ఇద్దరు కూతుళ్లకీ అదివరకే పెళ్లి అయిపోయి అత్తవారింటికి వెళ్లారు గాని కాకపోతే వాళ్లకి పెళ్లిళ్ళు అయ్యేవి కావు.

అని ఆగాడు కామేశ్వర్రావు.

"అయిపోయిందా కథ ?" అంది నర్సు బాలమ్మ.

"ఆ"

"సరే ఈ మనుషులేనా వాళ్ళు ?"

"ఆ బైట నుంచున్న దౌర్భాగ్యురాలే శారదాంబగారు. ఆవూరునుంచి వెళ్ళాక వాళ్ళు చాలా బీదవాళ్ళైనారు. ఆతండ్రి త్వరలోనే చచ్చిపోయినాడు. ఈ కొడుక్కి పెళ్ళికాలేదు. సంసారంలేదు."

"ఇన్నాళ్ళూ ఈ తల్లి ఎక్కడవుందో ?"

"సందేహామేముంది ? ఇదంతా ముందే ఏర్పాటుచేసుకున్నారు. కనకయ్య దగ్గిరికి పోయి కాపరం పెట్టివుంటుంది. ఆ కుర్రాడు ఈ ముసలిదాన్ని ఎన్నాళ్ళు భరిస్తాడు ? అక్కణ్నించి బైలుదేరి ఇంక గతిలేక నాకరీలు చేసుకుంటోందిగావును" అన్నాడు మెడికల్ విద్యార్థి నాగయ్యాచారి.

"ఎంతెంత వుంటాయో మనుషుల్లో ఓ కుర్రాడికోసం పండంటి కాపరాన్ని సర్వనాశనమూ చేసిందంటే."

"అందరిలో ఎందుకు వుంటాయి ! కొందరు మహానుభావులు లోకం తొంపచెయ్యడానికి ఇట్లా అవతారా లెత్తుతారు."

"ఇంకా సిగ్గులేక ఎందుకు వొస్తుంది కొడుకుని చూపి పీడవడానికి ?"

"ఎంతైనా తల్లిప్రేమ వొకటే ఏడుస్తుంది"

"ఆ కనకయ్య ఏమైనాడో !"

"పోయివుంటాడు. ఆ కుర్రవాడు ఎంతకాలం ఈ ముసలిదాన్ని పట్టుకుని వేళ్ళాడతాడు ?"

"కనకయ్య తల్లితండ్రు లేమైనారో ?"

"త్వరలోనే చచ్చిపోయినారు"

అంటో డాక్టరు కామేశ్వర్రావు వెళ్ళిపోతున్నాడు.

"మళ్ళీ ఆ కన్నయ్య మీకు కనపణ్ణేలేదా ?" అంది నర్సు బాలమ్మ.

"కనపడకేం ? నేనే ఆ కనకయ్య" అని వరండా మలుపు తిరిగాడు డాక్టరు.

ఒక్క నిమిషం నిశ్శబ్దం. చప్పున అరిచి ఆ ఐదుగురూ పరిగెత్తి డాక్టరు కామేశ్వర్రావుని చుట్టుకున్నారు.

"నిజమా డాక్టర్"

"నిజమే"

వాళ్ళే అతనిచుట్టూ నుంచుని కదలనీలేదు.

"చెప్పండి, ఇంక చెప్పండి అసలు ఏం జరిగిందో ?"

"ఏమిటి ఏంజరిగింది ?"

5857

"ఏమిటి ?"

"అదే ? మీకు ఎట్లా జబ్బుచేసిందో ?"

"నా బొటనవేలుకి దెబ్బ తగిలింది. అది సెప్టిక్ ఐ జరం వొచ్చింది"

"అది దోషగుణం కాదా ?"

"కాదు"

"ఆమె కాదా ? ఆమె ఏంచెయ్యలేదా ?"

"ఆమె ఏంచేసిందో కాని నన్నేం చెయ్యలేదు. మెడికల్ కాలేజీలో చేరి లేడీ విద్యార్థినులు నాపైనపడ్డదాకా నేనసలు స్త్రీ నెరుగను. నాకు చాలా బిడియం"

"ఆమె ఏమీ ఎరగనే ఎరగదా ?"

"పాపం, ఏమెరగదు"

"మరి మీ కెట్లానయమయింది ?"

"దానంతట అదే నయమయింది గావును"

"ఆమెకి అంత అన్యాయం జరుగుతోవుంటే మిరెట్లావురుకున్నారు?"

"నాకేం తెలుసు ? అసలు జరిగినసంగతి, నాకా వూరంతా విరోధం కావడమేగాని ! నా తల్లి నాకుచేసిన వైద్యంసంగతి ఏదో అనేది. కాని నాకు అర్థం అయ్యేదికాదు. తొడలో రక్తంతో కలికంచేశారంటే, ఆరక్తం ఇచ్చి రక్షించిందని ఎంతో భక్తికలిగేది శారదాంబగారిమీద. అట్లా రక్తం ఇయ్యడం చాలా నీచమైనపని అనీ, ఏ స్త్రీ చెయ్యదనీ, నా ప్రాణంకోసం ఆమె ఆ త్యాగం చేసిందనీ, ఆమెమీద ఎంతో భక్తి కలిగింది. ఆనాటికీ ఈనాటికీ ఆమె నా మనసులో ఆదర్శమైన స్త్రీ. ప్రజలమీది ఆమెదయ, మర్యాద, ఆమె ఇంటిని, అతిథుల్ని చూసే విధం, నెమ్మది, విశాలమైన ఉదారత్వం, హిందూస్త్రీ అంటే ఆమెలో మూర్తీభవించినట్టు వుండేది. జబ్బు నయంకాగానే ఆమెకాడికి పరిగెత్తుకువెళ్లాను. నాజన్మంతా ఆమె పాదాల దగ్గిర అర్పిద్దామని. కాని నన్ను చూడడంతోటే, దెయ్యాన్ని చూసినట్లు చూసి భయపడి తలుపువేసుకుంది. ఆ దెబ్బతో ఆవూళ్ళో వుండ డానికి బుద్ధి వెయ్యలేదు. అదిగాక నా చదువుకి డబ్బు సహాయం మానే శారు. నన్ను ఏ ఇళ్ళల్లోకీ రానియ్యలేదు. తలితండ్రులే నన్ను నీచంగా చూశారు."

"మరి తరవాత ఆమె ఏమయిందో మీరు కనుక్కోలేదా ?"

"నాకేం తెలుసు. నేను ముందే వెళ్లిపోయినాను. నేను కాశీకిపోయి, పేరు మార్చుకుని. సత్రాల్లో భిక్ష చేసుకుని చదువుకున్నాను. మళ్ళీ ఇప్పుడే చూడడం.

"మరి ఇప్పుడు ఆమెతో ఏం మాట్లాడలేదా ?"

"నన్ను గుర్తించలేదు ఆమె. నేనెవర్నో చెబితే పెద్ద కేకవేసి పారిపోయింది."

"ఎందుకో అంత కోపం మీమీద ?"

"చిత్రమేముంది ? నా మూలానేకదా ఆమె జీవితం నాశనమయింది. నేను కలవరించడం మూలానేగా !"

"ఎందుకు కలవరించారు."

"ఏమో ! నాకెట్లా తెలుస్తుంది ? ఆమెమీద గొప్పభక్తి. నా కొక ఈశ్వరి ఆమె. ఆమె వొచ్చి నా బాధని తీసేస్తుందని గావును !"

"అయితే మీకీ కథ అంతా ఎట్లా తెలిసింది ?"

"తరవాత ఆవూరుపోయి, తెలుసుకున్నాను"

అంటో డాక్టరు కామేశ్వరరావు వార్డులోకి వెళ్ళాడు. తక్కినవాళ్ళు ఎవరిపనులమీద వాళ్ళు వెళ్ళారు.

ఈ కథనంతా స్క్రీను వెనకనించి వింటున్న నేను అట్లా సముద్రంకేసి చూస్తో యోచించాను. జీవితానికి, జీవితంలో కలిగే, ఈ దురదృష్టాలకీ అర్థమేమిటా అని. ఆ జీవితాలు ఎందుకు అట్లా మసి ఐ పోయినాయి ? పాపం, వాళ్ళేంచేశారు ? ఆమె చేసిన పూజలు, సంతర్పణలు ఏ మైనాయి ? దిక్కులేని విద్యార్థిమీద దయ తలచిన పుణ్యానికేకదా, ఇంత నాశనం కలిగింది ఆమెకి ! ఆమూలాన భర్తకి, కొడుక్కి ! ఇన్నేళ్ళు ఆమె ఏమయిందో, ఏం బాధలు పడ్డదో ! మనుషులు కుక్కలు. యజమాని ఎందుకు డొక్కలో తన్నాడో తెలీక అర్థానికై అతని కళ్ళల్లోకి వృథాగా చూసే కుక్కలు. ఎవరు చేస్తున్నారు ఈ ఘోరాలు, మానవుడా ? దేవుడా ?

సంఘం, సంఘం చేస్తోంది అని దుమ్మెత్తి పోస్తారు సంఘంమీద ఈ నాటి రచయితలు. సంఘం అంటే మనమే ! ఏం చెయ్యాలి ? ఎట్లా మారాలి ? వీళ్ళని ఆ వూళ్ళో నిలవనీకుండా చేసిన మనుషులు మనలాంటి వాళ్ళే.

మరి ఆ సాక్ష్యంతో శారదాంబ నిర్దోషి అని ఆనాడు ఎవరన్నా అనగలిగారా? మరి అంత ఘరానామనిషి పసి కుర్రాడితో అట్లాంటి పని చేసినదంటే ఆమెని ద్వేషించడం ప్రజల తప్పా! పోని చలం అన్నట్టు ఈవ్యభిచారం దోషం కాదేమో! లేక చాలా ఉత్తమ గుణమే అనుకుంటే తక్కిన దుష్టత్వాలు సంగతేమిటి? ఇంక చెడుగులకీ మంచికీ భేదంలేదంటే నాగరికత సంఘమూ ఎట్లా నిలబడతాయి?

అంతే అంతే జీవితం అంతే. మరి ఖర్మగాక ఇంకేమంటాము? కాకపోతే ఇంక యీ అదృష్టాలకి అర్థమేలేదు. దేవుడు లేడు న్యాయంలేదు సత్యం లేదు. ఒక ప్రాణం Consciousness లేని గుడ్డి accident ఈ సృష్టి. ఆ సముద్రంలోంచి అనేక నీటి బిందువులు నిరంతరం చిందుతో వుంటాయి. కొన్ని ఎండలో మెరుస్తాయి. కొన్ని కాళ్ళకి తగిలి పగులుతాయి. కొన్ని ఇసికలో ఇంకిపోతాయి. కొన్ని సముద్రంలోనే కలిసిపోతాయి. మనుషులూ అంతే అనాలా?

ఇట్లా జీవితానికి అర్థం యోచించడమే తెలివి తక్కువా? కాని హృదయం వున్నవాళ్ళు ఏమీ యోచించకండా, ఏదో లెద్దూ మనకెందుకని ఊరుకోలేరు కద! కాని ఇన్ని యుగాలు యోచించి ఓ అసలు నిజాన్ని కనుక్కోలేక పోయినారు. ఏం లాభం? ఉదారుల మనస్సులు అలిసి, ఏదో ఓ హద్దులో ఏదో ఓ తీయరీలోనివని సంతృప్తి పడతాయి. ఏవో కొన్ని సూత్రాల్ని నిజమని నమ్మి ఆగకపోతే శాంతిలేదు. కాని వాటిమీద ఇంకా సందేహాలు. మాకు తెలిసింది ఇంతే సంగతి అన్నవాళ్ళు తెలివంతా వుత్తఅలుపు, బలహీనం. ఏదో సత్యం వుందేమో? ఇంకా మనకి తెలీదేమో! ఎన్నటికీ తెలీదో! కాని తెలుసు ననడం ఇంతే ననడం వుత్త అలసత్వం అనుకుంటాను.